

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 7060
Tarih : 07.03.2018

10/2637

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadınların yaşadıkları ayrımcılık ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını teklif ve arz ederim.

Filiz Kerestecioğlu

Halkların Demokratik Partisi Grup Başkan Vekili

İstanbul Milletvekili

ÖZET

Son on yılda kadın haklarını geliştirmek ve korumak için Türkiye'nin imza attığı çok sayıda taahhüte rağmen, Türkiye’de kadınlara yönelik eşitsizlik ve ayrımcılık son yıllarda daha da derinleşmiştir.

2025 yılında tüm üye ülkelerde cinsiyet eşitliğini yüzde 25 oranında iyileştirmeyi hedefleyen OECD’nin geleceğe yönelik projeksiyonunda Türkiye bu hedefi yakalamaya en uzak ülkeler arasında yer almıştır.

Türkiye İstatistik Kurumunun son açıkladığı Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; 2016 yılında, Türkiye’de 15 ve daha yukarı yaştaki istihdam edilenlerin oranı erkeklerde %65,1, kadınlarda ise %28’dir. Fakat istihdam oranı da maalesef güvenceli ve insanca işlerde çalışan kadınların oranını yansıtmamaktadır. Bugün ihtiyacımız olan, çalışma saatlerinin kısaltılması, ev içi bakım hizmetlerinin yaygın ve ücretsiz kreşler ve sosyal hizmetlerle kamulaştırılması, kız çocuklarının ve kadınların eğitimin her alanında teşvik edilmesi, işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmesi, eşit işe eşit ücret ilkesinin bir kanuni zorunluluk haline getirilmesi ve herkes için insanca ve güvenceli iş koşullarının sağlanmasıdır. Kadın istihdamı ancak bu şekilde arttırılabilir.

Diğer yandan ayrımcı ve cinsiyetçi içerik ve uygulamalarla dolu olan eğitim müfredatı, 2017-2018 eğitim müfredatı ile birlikte daha da gerilemiştir. Bugün yapılması gereken, eğitimin cinsiyet eşitliğini teşvik edici bir içeriğe kavuşturulması, kız çocuklarının mühendislik, bilim ve teknoloji alanlarında da meslek seçmeye teşvik edilmesi ve kız çocuklarını Aladağ'daki gibi yurt yangınlarında kaybetmememiz için özellikle kız çocuklarının okullaşma oranını önemli ölçüde artıran yerinde eğitimin yaygınlaştırılmasıdır.

Kadınların toplumda eşit ve özgürce var olabilmelerinin önündeki en büyük engellerden bir diğeri, kadına yönelik erkek şiddetidir. Bianet'in yerel ve ulusal gazetelerden, haber sitelerinden ve ajanslardan derlediği haberlere göre, erkekler 2017'de en az 290 kadın, 22 çocuğu öldürülmüştür. Erkek şiddetiyle mücadele etmek için kadınları güçlendiren politikalar izlenmeli, şiddete uğrayan veya şiddet tehdidi altındaki kadınlar derhal korumaya alınmalı, cezasızlıkla mücadele edilmeli, sığınakların sayısı artırılmalı ve koşulları iyileştirilerek kadınların hayatlarına yeniden başlayabilmelerine olanak verecek programlarla kadınlar sığınaklarda güçlendirilmeli, cinsel şiddet merkezleri açılmalı, hükümet kadına yönelik erkek şiddetine karşı bütünlüklü bir siyaset oluşturmalı ve kamuoyuna kadın erkek eşitliğini destekleyen net bir mesaj vermelidir.

Diğer yandan siyasetçilerin kadın erkek eşitliğini vurgulayan söylemleri kritik önem taşımaktadır. Ne var ki, Türkiye'de kadınlar, siyasetçilerin ve kamu görevlilerinin cinsiyetçi ve ayrımcı sözlerine maruz kalmaktadırlar. Oysa siyasi liderlerin ve kamuyu etkileyen kişilerin sürekli kadın erkek eşitliğine vurgu yapması, ayrımcı söylemlerden kaçınması gerekmektedir.

Tüm bu politikaların geliştirilebilmesi için kadınların siyasete katılımları büyük önem taşımaktadır. Karar mekanizmalarında kadınların olması bu nedenle bunu sağlayabilmek, hayatın her alanına kadınların daha fazla katılımını sağlayabilmek özgürlüğün gerçekleşmesi için nelerin yapılabilmesinin araştırılması zorunludur.

Tüm bu politikaları geliştirmesi gereken kurumlar ise cinsiyet eşitliğini tesis etmek için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ise kadınların özgürlüğü ve eşitliği için mücadele etmek yerine muhafazakar aile yapısını güçlendirmeye ve dini vakıflarla protokoller imzalamaya odaklanmıştır. ASPB'ye bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği üzerine 2008'den sonra yeni bir Eylem Planı dahi hazırlamamıştır. Kadın erkek eşitliğini tesis etmek için kurulan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ise bu misyonu yerine getirmekten uzaktır, yalnızca nadiren Meclis Başkanlığı tarafından Komisyona gönderilen kanunları incelemektedir.

Bu nedenle, kadınların yaşadıkları ayrımcılık ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin her yönüyle araştırılarak ivedilikle bir yol haritası oluşturmak üzere bir araştırma komisyonunun kurulması büyük önem arz etmektedir.

GEREKÇE

Son on yılda kadın haklarını geliştirmek ve korumak için Türkiye'nin imza attığı çok sayıda taahhüte rağmen, Türkiye'de kadınlara yönelik eşitsizlik ve ayrımcılık son yıllarda daha da derinleşmiştir.

Türkiye'de 2018 yılına geldiğimizde toplumsal her alanda kadınlar ile erkeklerin eşit oranda temsil edilmesi ve eşit haklardan yararlanması gerekirken rakamlar eşitlikte ilerleme kaydedemediğimizi göstermektedir. 2025 yılında tüm üye ülkelerde cinsiyet eşitliğini yüzde 25 oranında iyileştirmeyi hedefleyen OECD'nin geleceğe yönelik projeksiyonunda Türkiye bu hedefi yakalamaya en uzak ülkeler arasında yer almıştır.

Türkiye İstatistik Kurumunun son açıkladığı Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; 2016 yılında, Türkiye'de 15 ve daha yukarı yaştaki istihdam edilenlerin oranı erkeklerde %65,1, kadınlarda ise %28'dir. Ne istihdam ne eğitimde olan (NEET) 25-29 yaş grubundaki kadınların oranı 53,6'ya yükselmiş durumdadır. Görüldüğü gibi, kadınların yarısından fazlası ne bir işte çalışıyor ne de eğitimine devam ediyorlar. Fakat istihdam oranı da maalesef güvenceli ve insanca işlerde çalışan kadınların oranını yansıtmamaktadır. Örneğin Evde Bakım Yardımı alan kadınlar da, "toplum yararına çalışma" programındaki kadınlar da, küçük aile işletmelerinde çalışan kadınlar da evde parça başı işler yapan kadınlar da istihdamda görünmektedir. Kadınlar, tarım ve hizmet sektörü gibi güvencesiz iş kollarında yoğunlaşmıştır. Yani kadınlar arasında güvenceli, tam zamanlı, insanca işlerde çalışanlar hesaplandığında bu oran daha da düşmektedir. Türkiye, kadın çalışanların erkek çalışanlara oranla saat başına daha az ücret kazandığı ülkeler sıralamasında ise Meksika'nın ardından sondan ikinci sıradadır. Bugün ihtiyacımız olan, çalışma saatlerinin kısaltılması, ev içi bakım hizmetlerinin yaygın ve ücretsiz kreşler ve sosyal hizmetlerle kamulaştırılması, kız çocuklarının ve kadınların eğitimin her alanında teşvik edilmesi, işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmesi, eşit işe eşit ücret ilkesinin bir kanuni zorunluluk haline getirilmesi ve herkes için insanca ve güvenceli iş koşullarının sağlanmasıdır. Kadın istihdamı ancak bu şekilde artırılabilir.

Diğer yandan ayrımcı ve cinsiyetçi içerik ve uygulamalarla dolu olan eğitim müfredatı, 2017-2018 eğitim müfredatı ile birlikte daha da gerilemiştir. Bu müfredat ile ayrımcı toplumsal

cinsiyet rolleri pekiştirilmektedir. Öyle ki, söz konusu müfredatta, kadınların "Şeref ve haysiyetinin korunması" için nasıl giyinmesi gerektiğini anlatan veya "Kadın, reise itaat eder. Kadının kocasına itaati ibadettir" diyerek Medeni Kanun ve Anayasayı yok sayan ve böylece toplumsal cinsiyet kimliklerini oluşturdukları yaşta çocukları olumsuz etkileyen ifadeler yer almaktadır. Kadınlar, ev işleri, çocuk, hasta, yaşlı bakımı gibi ev içi emek süreçlerinden sorumlu tutularak cinsiyetçi işbölümü güçlendirilmekte ve "Erkekler güç ve kuvvet yönünden daha ileri olduğundan" gibi tanımlamalarla toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin "insanın fitratında" olduğu şeklindeki yanlış yargı pekiştirilmektedir. 2012 yılında zorunlu eğitimi üç kademeli, 4+4+4 şeklinde 12 yıla çıkaran ve kesintili hale getiren uygulama da kız öğrencilerin lise eğitimlerini evde devam etmelerine sebep olmuştur. Karma eğitimin ve çocukların sosyalleşmesinin teşvik edilmesi, okulların cinsel taciz ve şiddetten arındırılması gerekirken, okula devam edemeyen kız öğrenciler erken yaşta evlendirilmeye başlanmıştır. Bugün yapılması gereken, eğitimin cinsiyet eşitliğini teşvik edici bir içeriğe kavuşturulması, kız çocuklarının mühendislik, bilim ve teknoloji alanlarında da meslek seçmeye teşvik edilmesi ve kız çocuklarını Aladağ'daki gibi yurt yangınlarında kaybetmememiz için özellikle kız çocuklarının okullaşma oranını önemli ölçüde artıran yerinde eğitimin yaygınlaştırılmasıdır.

Kadınların toplumda eşit ve özgürce var olabilmelerinin önündeki en büyük engellerden bir diğeri, kadına yönelik erkek şiddetidir. Bianet'in yerel ve ulusal gazetelerden, haber sitelerinden ve ajanslardan derlediği haberlere göre, erkekler 2017'de en az 290 kadın, 22 çocuğu öldürülmüştür. Adli makamlardan saklanan, basına yansımayan, kaza veya intihar süsü verilen cinayetlerin de yaşandığını ve tablonun çok daha endişe verici olduğunu biliyoruz. Avrupa Konseyi Parlamentosu'nun 1998'de çıkardığı tavsiye kararına göre her 7500 ile 10000 kişi arası nüfus için sığınma evlerinde bir kişinin kalabileceği yer olmalıdır. Oysa ASPB (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı)'nin Temmuz 2017'de GREVIO'nun sorularına verdiği yanıtı göre, Türkiye'de 137 sığınaktaki toplam kapasite 3433'tür. Yani yaklaşık her 23 bin kişilik nüfus için sığınma evle-rinde bir kişinin kalabileceği yer vardır. Türkiye gibi kadına yönelik şiddetin yoğun biçimde yaşandığı bir ülkede, ulaşılabilir sığınak sayısının minimum standardın üzerine çıkarılması gerekir. Fakat Türkiye'de, Belediye Kanunu'nun eski halinde yer alan 50 bin nüfuslu belediyelerin sığınak açmasını öngören madde, yeni Belediye Kanunu ile 100 bin kişiye çıkarılmıştır. Fakat Belediyeler bu zorunluluğa da uymamaktadır ve Türkiye'de sığınak sayısı oldukça yetersizdir. İstanbul Sözleşmesinde de ifade edildiği gibi, kadına yönelik şiddetin temelinde eşitsizlik yatar. Bu nedenle, erkek şiddetiyle mücadele etmek için kadınları güçlendiren politikalar izlenmeli, şiddete uğrayan veya şiddet tehdidi altındaki kadınlar derhal

korumaya alınmalı, kadına yönelik şiddet davalarına kadına yönelik erkek şiddeti alanında uzmanlaşmış hakim, savcı ve avukatlar bakmalı, cezasızlıkla mücadele edilmeli, sığınakların sayısı artırılmalı ve koşulları iyileştirilerek kadınların hayatlarına yeniden başlayabilmelerine olanak verecek programlarla kadınlar sığınaklarda güçlendirilmeli, cinsel şiddet merkezleri açılmalı, hükümet kadına yönelik erkek şiddetine karşı bütünlüklü bir siyaset oluşturmalı ve kamuoyuna kadın erkek eşitliğini destekleyen net bir mesaj vermelidir.

Diğer yandan siyasetçilerin kadın erkek eşitliğini vurgulayan söylemleri kritik önem taşımaktadır. Ne var ki, Türkiye’de kadınlar, siyasetçilerin ve kamu görevlilerinin cinsiyetçi ve ayrımcı sözlerine maruz kalmaktadırlar. Bu ifadeler, toplumda kadına yönelik şiddeti ve ayrımcılığı artırmaktadır. AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Kadınla erkeği eşit konuma getirmek fitrata terstir" demiş, hükümete yakınlığıyla bilinen Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın düzenlediği “Uluslararası Kadın ve Adalet Zirvesi”nde “kadın-erkek eşitliği olmadığı” görüşünü tekrar etmiştir. Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek, kürtajın yasaklanmasıyla ilgili tartışmalar sırasında tecavüz sonucu gebeliklerde kürtaj konusu tartışılırken, "Anası olacak kişinin hatasından dolayı çocuk niye suçu çekiyor. Anası kendisini öldürsün" demiştir. Ne yazık ki onlarca benzer örnek vermek mümkündür. Darbe girişiminin ardından da bazı dini liderler ve hükümeti destekleyenler tarafından cinsiyetçi söylemler kullanılmıştır. Bir yandan meydanlarda darbeye karşı çıkan kadınların görüntüleri yayınlanırken, diğer yandan kimi dini cemaatler, “kadınların evde oturup dua ve zikirle meşgul olmalarını, erkeklerin hükümeti darbecilere karşı destekleyeceğini” söylemişlerdir. Yine darbe ile ilişkili olduğu iddia edilen ve Cemaat örgütlenmesi içinde bulunduğu suçlamasıyla gözaltına alınanların ve tutuklananların eşleri için, “Darbecilerin eşleri ganimetimizdir” gibi söylemler kullanılmıştır. Bu söylemler, özellikle son dönemlerde gündelik hayatta, sokakta, kamusal her türlü alanda, kadınlara yönelik erkek şiddetinin ve tacizin fütursuzca artmasına neden olmuştur. Minibüste ve metrobüste iki genç kadın “şort giydikleri” bahanesiyle; hamile bir kadın ise parkta spor yaptığı için saldırıya uğramıştır. Oysa siyasi liderlerin ve kamuyu etkileyen kişilerin sürekli kadın erkek eşitliğine vurgu yapması, ayrımcı söylemlerden kaçınması gerekmektedir. Bu konuya ilişkin Avrupa Konseyi Eşitlik ve Ayrımcılığa Karşı Komisyon tarafından hazırlanmakta olan “Büyüyen nefret söylemi ve nefret suçuyla mücadeledeki siyasi liderlerin rolü” raporu da siyasi liderlerin söylemlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Tüm bu politikaların geliştirilebilmesi için kadınların siyasete katılımları büyük önem taşımaktadır. Ne var ki, 7 Haziran’da Meclis’teki kadın temsili yüzde 17.8 iken, 1 Kasım’da bu

oran yüzde 14.5'e gerilemiştir. Bu oranı Partimiz %40'a yakın kadın milletvekili oranıyla artırmaktadır. Fakat Partimiz üyesi beş kadın vekilin de vekilliğinin düşürülmesiyle Mecliste kadın temsiliyeti %13.9'a kadar gerilemiştir. Bunun yanında Demokratik Bölgeler Partisi üyesi 97 kadın Belediye Eş Başkanının yerine de kayyımlar atanarak, Belediyelerindeki kadın temsiliyeti de neredeyse yok edilmiştir. Erkekliği öven öfke ve savaş siyaseti de kadınları siyasetten dışlamaktadır. Karar mekanizmalarında kadınların olması bu nedenle bunu sağlayabilmek, hayatın her alanına kadınların daha fazla katılımını sağlayabilmek özgürlüğün gerçekleşmesi için nelerin yapılabilmesinin araştırılması zorunludur.

Tüm bu politikaları geliştirmesi gereken kurumlar ise cinsiyet eşitliğini tesis etmek için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ise kadınların özgürlüğü ve eşitliği için mücadele etmek yerine tamamen muhafazakar aile yapısını güçlendirmeye ve dini vakıflarla protokoller imzalamaya odaklanmıştır. ASPB'ye bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği üzerine 2008'den sonra yeni bir Eylem Planı dahi hazırlamamıştır. Kadın erkek eşitliğini tesis etmek için kurulan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ise bu misyonu yerine getirmekten uzaktır, yalnızca nadiren Meclis Başkanlığı tarafından Komisyona gönderilen kanunları incelemektedir.

Bu nedenle, kadınların yaşadıkları ayrımcılık ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin her yönüyle araştırılarak ivedilikle bir yol haritası oluşturmak üzere bir araştırma komisyonunun kurulması büyük önem arz etmektedir.